

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗВО УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС

COMPARATIVE ANALYSIS OF PECULARITIES OF THE ENGLISH LANGUAGE TEACHING AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN UKRAINE AND EU COUNTRIES

Стаття присвячена компаративному аналізу особливостей викладання англійської мови в закладах вищої освіти України та країн Європейського Союзу. Розглянуто основні тенденції глобалізації англійської мови, що впливають на підходи до її навчання, зокрема уніфікацію мовної освіти та інтеграцію сучасних технологій у навчальний процес. Автори акцентують увагу на ключових аспектах, які визначають якість мовної підготовки, таких як методологія викладання, роль викладача, застосування європейських стандартів (CEFR), академічна мобільність, а також рівень фінансування освітніх програм. Дослідження засвідчує, що країни Західної Європи, як правило, мають більш розвинену систему викладання англійської мови завдяки ранньому навчанню, широкому використанню сучасних методик і технологій, а також високій мотивації студентів. Водночас у країнах Східної Європи, зокрема в Україні, спостерігаються розбіжності у якості викладання, зумовлені недостатнім фінансуванням, нестачею кваліфікованих викладачів та обмеженою інтеграцією інноваційних методик. Аналіз навчальних програм провідних університетів ЄС та України показує, що європейські заклади освіти приділяють більше уваги розвитку комунікативної компетентності та практичному використанню мови. В українських університетах домінує традиційний підхід із фокусом на граматику та переклад, проте останнім часом відбувається поступове впровадження сучасних методик навчання. У статті також детально та всебічно розглянуто актуальні питання, що стосуються нерівномірного доступу різних категорій населення до якісної мовної освіти, зокрема впливу соціально-економічного статусу, географічного розташування та рівня матеріально-технічного забезпечення освітніх закладів на можливості вивчення іноземних мов. Окрему увагу приділено аналізу впливу академічної мобільності студентів і викладачів на загальний рівень їхньої професійної підготовки, зокрема в контексті міжкультурної комунікації, інтеграції в міжнародний освітній простір і набуття практичного досвіду в англомовному середовищі.

Ключові слова: компаративний аналіз, викладання англійської мови, заклади вищої освіти, Україна, країни ЄС, методологія викладання, європейські стандарти (CEFR).

This article is dedicated to the comparative analysis of the peculiarities of the English language teaching at higher education institutions of Ukraine and the European Union. It examines the main trends in the globalization of the English language that influence approaches to its teaching, particularly the unification of language education and the integration of modern technologies into the learning process. The authors emphasize key aspects that determine the quality of language training, such as teaching methodology, teacher's role, application of the European standards (CEFR), academic mobility, and the level of funding for educational programs. The study demonstrates that Western European countries generally have a more developed system of the English language teaching due to early language learning, the extensive use of modern methods and technologies, and high students' motivation. At the same time, in Eastern European countries, particularly Ukraine, disparities in teaching quality are observed, caused by insufficient funding, a shortage of qualified instructors and limited integration of innovative methodologies. The analysis of curricula from leading universities in the EU and Ukraine indicates that European educational institutions place greater emphasis on developing communicative competence and the practical use of language. In contrast, Ukrainian universities predominantly follow a traditional approach focused on grammar and translation; however, a gradual introduction of modern teaching methods has been observed in recent years. The article also explores issues related to unequal access to quality language education and the impact of academic mobility on student training. It has been concluded that the further improvement of the English language teaching in Ukraine is possible through expanding international cooperation, modernizing curricula and strengthening the role of instructors as mentors in the educational process.

Key words: comparative analysis, the English language teaching, higher education institutions, Ukraine, EU countries, teaching methodology, European standards (CEFR).

УДК 378.147:811.111(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/81.1.9>

Бровко К.А.,
докт. філос.,
ст. викладач кафедри англійської мови та комунікацій
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Дурдас А.П.,
докт. філос.,
доцент кафедри сучасних європейських мов
Державного торговельно-економічного університету

Сопова Д.О.,
докт. філос.,
викладач
Фахового коледжу «Універсум»
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Постановка проблеми. Сучасна англійська мова вже не сприймається як єдиний моноліт. Вона перетворилася на «сім'ю мов», яка виходить за межі державної мови Великої Британії, США та інших англомовних країн. Англійська стала глобальним лінгвістичним феноменом, що об'єднує різноманітні мовні процеси, відмінні за функціями, формами та змістом. За останні 30 років глобалізація англійської мови стала ключовою темою соціолінгвістичних досліджень багатомовності, спричиненою глибокими змінами у світовому соціально-економічному та політичному середовищі.

В цьому контексті виділяються дві ключові тенденції глобалізації: прагнення до уніфікації культурних цінностей і створення універсального соціуму, а також посилення взаємозалежності та інтеграції різних форм суспільної свідомості, які сприяють формуванню єдиної глобальної спільноти.

Компаративний аналіз особливостей викладання англійської мови в ЗВО України та країн ЄС зводить нас до думки що, попри загальну позитивну тенденцію, окремі групи населення залишаються менш залученими до процесу її вивчення. Це зумовлено низкою факторів, серед яких: країна

проживання та культурні особливості; методологія викладання; застосування європейських стандартів (CEFR); інтеграція сучасних технологій; різний підхід до методів оцінювання знань студентів; роль викладача в означеному процесі; академічна мобільність, тощо. Європа включає як малі однорідні держави, так і великі, багатонаціональні країни, кожна з яких має свої освітні системи та підходи до викладання англійської мови. Водночас Європейський Союз активно розвиває мовну політику, що слугує важливим прикладом для впровадження ефективних методик викладання іноземних мов, зокрема англійської.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Особливості регіональних, національних і територіальних варіантів англійської мови стали об'єктом активного дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед них слід відзначити роботи таких дослідників, як А. Пенніук (англ. A. Pennycook) [10], А. Луїс (франц. A. Luís) [6], Т. Корнєєва [6], Р. Браз (англ. A. Braz) [6], Р. Познанський [11], Д. Девіс (англ. D. Davis) [11], А. Фрумкіна [3], А. Іващук [4], В. Малик [4], І. Трубенко [4], Н. Варга [4], І. Жалінська [4] та інших, які зробили вагомий внесок у розуміння динаміки розвитку англійської мови в умовах глобалізації.

Дослідники не лише аналізують різновиди англійської мови, але й розглядають питання контактної та корпусної лінгвістики, соціолінгвістичної варіативності, методик викладання нових форм англійської, а також аспектів міжкультурної та міжнаціональної комунікації.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Залишається проблемою нерівномірний доступ до якісної мовної освіти, що залежить від регіональних та економічних факторів. У деяких країнах ЄС, особливо в Західній Європі, англійська мова викладається з раннього віку, що сприяє її засвоєнню на високому рівні. Водночас у країнах Східної Європи та в Україні існують значні розбіжності у якості викладання через недостатнє фінансування освітніх програм, нестачу кваліфікованих викладачів і застарілі методики навчання.

Ще одним викликом є різний рівень мотивації студентів до вивчення англійської мови. У країнах, де знання англійської відкриває широкі можливості для кар'єрного зростання та міжнародної співпраці, студенти більш активно залучені до процесу навчання. Водночас у регіонах, де використання англійської обмежене, інтерес до її вивчення може бути нижчим.

Також слід відзначити, що глобалізація англійської мови сприяє появі нових варіантів її використання, включаючи професійну англійську (ESP – English for Specific Purposes), академічну англійську (EAP – English for Academic Purposes) та її локальні варіанти. Це потребує

адаптації навчальних програм до сучасних вимог, що не завжди відбувається своєчасно в Україні.

Попри ці виклики, викладання англійської мови в Україні продовжує розвиватися в напрямку європейських стандартів. Збільшується кількість міжнародних освітніх проєктів, активно застосовуються сучасні цифрові технології, а студенти отримують більше можливостей для участі в програмах академічної мобільності. Важливим кроком для подальшого вдосконалення мовної освіти є розширення співпраці з європейськими університетами, впровадження інноваційних методик навчання та посилення ролі викладачів як наставників у процесі вивчення мови.

Таким чином, хоча процес викладання англійської мови в Україні та країнах ЄС має свої відмінності, загальні тенденції свідчать про поступове зближення методик та стратегій навчання. Подальша інтеграція України до європейського освітнього простору сприятиме підвищенню якості викладання англійської мови та розширенню можливостей для студентів у міжнародному контексті.

Мета статті – здійснити компаративний аналіз особливостей викладання англійської мови в ЗВО України та країн ЄС.

Незважаючи на різноманіття теоретичних підходів до вивчення розвитку глобальної англійської, можна виокремити три ключові концепції.

Перша ґрунтується на ідеях А. Маєва, С. Насакіної (англ. Maiev A., Nasakina S.) та стосується взаємозв'язку між традиційними й новими варіантами англійської мови, що отримали назву World Englishes. Цей термін частіше застосовується до нових форм, які виникають у країнах Азії, Африки, Карибського басейну й Океанії, таких як Cameroonian English, Barbadian English, Japanese English, Hong Kong English тощо, а не до національних варіантів традиційних англословних країн (британського, американського, австралійського) [7, с. 26].

Друга концепція, розроблена І. Оніщуком, стосується ідеї мовного імперіалізму. Вона розглядає англійську як інструмент політичного та економічного домінування англословних країн. Оніщук вважає, що мовне домінування досягається через надання англійській мові більших ресурсів і привілеїв, що поглиблює нерівність між мовами. Його теорія «мовного геноциду» підкреслює негативний вплив англійської на етнокультурні мови, які втрачають свою ідентичність через символічне витіснення та придушення. Оніщук також критикує уявлення, що глобальне поширення англійської означає прогрес, вказуючи на його руйнівний вплив на інші мови [9, с. 44].

Третя концепція, що сформувалася за останні 10–15 років, фокусується на мовних практиках окремих соціальних груп, досліджуючи, як англійська використовується у специфічних соціальних і культурних контекстах.

А. Пеннікук (англ. A. Penpusook) представляє підхід, що досліджує роль локальних різновидів англійської мови (global Englishes) у контексті транснаціональних процесів, таких як економічна міграція, освіта, міжкультурна комунікація, цифрові технології, медіа та міжнародна логістика. Він акцентує увагу на двох ключових аспектах.

По-перше, мову необхідно розглядати як соціальний феномен і невід'ємну частину культурного й суспільного життя, а не як абстрактне явище. Дослідник, А. Пеннікук (англ. A. Panpekoe) стверджує, що будь-яка мова, навіть глобальна, реалізується через локальні практики і повинна вивчатися в їхньому контексті [10, с. 112].

По-друге, транскультурна і трансгресивна взаємодія у різних видах дискурсу створює мовні норми через локальні практики, причому нормативність базується не на схожості мовних форм, а на їхній відмінності [10, с. 150].

Ці ідеї доповнюють загальне бачення глобальної англійської мови, що формується на основі протилежних тенденцій: доцентрових (сприйняття англійської як єдиної мови сучасного світу – *World English*) та відцентрових (англійська як сукупність локальних варіантів, які розвиваються незалежно – *World Englishes*). Обидві тенденції відображають складність і багатовимірність поширення англійської мови в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Країни, які усвідомлюють значущість знання англійської мови в сучасних реаліях, активно інвестують у підвищення мовної грамотності своїх громадян [8, с. 59]. Так, англійська мова набуває статусу мови міжнародного спілкування, що підтверджується Законом України «Про застосування англійської мови в Україні» від 4 червня 2024 року, який передбачає стимулювання її вивчення та використання у сфері освіти, науки та бізнесу [16].

На міжнародному рівні існує низка документів, що підкреслюють необхідність знання мов для інтеграції: «Європейська хартія регіональних мов або мов меншин» (Council of Europe, 1992), яка заохочує багатомовність [13]; «Рекомендації ЮНЕСКО щодо мовної політики в освіті», які наголошують на важливості володіння іноземними мовами [17]; Стратегія ЄС «Мовне різноманіття» від 2003 р., що передбачає навчання англійської мови як засобу міжнародної комунікації [14].

Відтак, з огляду на постійне зростання значущості англійської мови за останні два десятиліття, для України критично важливо забезпечити високий рівень знань цієї мови серед населення. Це дозволить українцям залишатися конкурентоспроможними та відповідати вимогам сучасного світу.

Зокрема, викладання англійської для студентів нелінгвістичних спеціальностей значно варіюється залежно від закладу і може включати загальну англійську, англійську для академічних

цілей або спеціалізовану англійську для професійних завдань. Універсальних стандартів у цій сфері немає, а кількість аудиторних годин суттєво різниться не лише між закладами, а й між факультетами одного університету. Зазначимо також, що студенти спеціальностей з високою вербальною складовою, таких як туризм, підприємництво, менеджмент та економіка, зазвичай мають більше годин англійської порівняно з тими, хто навчається на математичних чи технічних напрямках.

Викладання фахових дисциплін англійською мовою здійснюється епізодично, за ініціативою окремих факультетів, відділень чи викладачів. Водночас в університетах, де навчається велика кількість іноземних студентів (як англомовних, так і неангломовних), предмети, що викладаються англійською, зазвичай є обов'язковими.

Закон «Про вищу освіту» (2014 р.), визначає умови для багатьох освітніх реформ, спрямованих на адаптацію українських університетів до стандартів Болонської угоди, визнання іноземних дипломів, децентралізацію освіти, спрощення бюрократичних процедур, посилення контролю університетів, розширення студентського самоврядування та сприяння прозорості. Україна приєдналася до Болонського процесу ще в 2005 році, однак сектор вищої освіти досі не досяг повної відповідності цим стандартам [15].

У контексті порівняльного дослідження варто зазначити, що посилення автономії університетів, ймовірно, ускладнить національне реформування викладання англійської мови для професіоналів та викладання фахових дисциплін англійською. Багато університетів досі дотримуються радянської моделі, в якій філологія є основною дисципліною для підготовки майбутніх викладачів англійської мови, а методика викладання іноземних мов і педагогіка не визнаються як вагомі напрямки для вивчення чи дослідження. Однак варто відзначити, що Британська Рада, у співпраці з Міністерством освіти і науки, розпочала програму, яка спрямована на радикальне реформування і розширення навчальних курсів з методики викладання для майбутніх викладачів англійської мови, що обіцяє довготривалий вплив на систему викладання англійської на всіх рівнях.

Компаративний аналіз особливостей викладання англійської мови в закладах вищої освіти України та країн Європейського Союзу потребує розгляду декількох ключових критеріїв, як от: фокус викладання, методологія, інтеграція, методологічні підходи. Окреслені критерії на нашу думку враховують організаційні, методологічні, технологічні та культурні аспекти, які впливають на якість навчання. За основу візьмемо найвідоміші університети Європи, які входять в рейтинг QS World University Rankings 2024 [12]. Серед яких: КНУ ім. Тараса Шевченка (Україна); Національний

університет «Львівська політехніка» (Україна); Лейденський університет (Нідерланди); Університет Гельсінкі (Фінляндія); Віденський університет (Австрія).

У відповідності до першого критерія (фокус викладання), зазначимо, що програми з англійської мови часто орієнтуються на Державний стандарт освіти, з акцентом на знання граматики, лексики та перекладу. Більший акцент на розвитку комунікативної компетентності відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (CEFR).

Аналіз навчальних програм і стандартів викладання іноземної мови в університетах України та країн ЄС засвідчує різний ступінь інтеграції міжнародних підходів, технологій та орієнтації на практичне застосування мовних навичок.

В українських ЗВО навчальні програми базуються на Державному стандарті вищої освіти України, відповідно до кваліфікаційних рівнів (бакалавр, магістр). Наявна орієнтація на засвоєння англійської мови відповідно до рівнів CEFR (зазвичай A2–B2 залежно від спеціальності). Основна метою є розвиток лексико-граматичних навичок, навичок читання, письма, говоріння та аудіювання.

Слід зазначити, що програми часто орієнтовані на професійне спрямування (ESP – English for Specific Purposes). Інтеграція стандартних курсів з акцентом на граматику, переклад і лексику. Онлайн-ресурси (Moodle, Zoom) використовуються для дистанційного навчання.

Розглянемо більш детально окреслені вище топові українські ЗВО:

1. В Київському національному університеті імені Тараса Шевченка програма навчання передбачає курси загальної англійської мови на початкових етапах та спеціалізовані курси на старших курсах (наприклад, бізнес-англійська або юридична англійська).

2. В Національному університеті «Львівська політехніка» викладаються дисципліни з англійської мови для IT, економіки, туризму.

Характеризуючи навчальні програми та стандарти в країнах ЄС, варто зауважити, що стандарти визначаються загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (CEFR), що охоплюють рівні від A1 до C2. Інтеграція мови у професійну освіту відбувається через Content and Language Integrated Learning (CLIL). Значна увага приділяється міжкультурній комунікації, розвитку таких навичок 21-го століття, як комунікація, критичне мислення, співпраця.

В свою чергу програми орієнтовані на інтерактивне навчання через дебати, симуляції, групові проекти, наявне інтенсивне використання цифрових ресурсів і автентичних матеріалів та інтеграція проектно-орієнтованого навчання, міжнародних обмінів, програм типу Erasmus+. Прикладами є Лейденський університет (Нідерланди), який

включає CLIL, міждисциплінарні курси з використанням англійської мови для викладання спеціалізованих предметів та Університет Гельсінкі (Фінляндія), програма викладання якого передбачає інтенсивну підготовку студентів до участі у глобальних дослідженнях і міжнародних конференціях, використовуючи англійську як мову академічного спілкування.

Як результат, українським ЗВО варто посилити інтеграцію міжнародних стандартів (CEFR). Також варто більш широко впроваджувати інтерактивні методи навчання, такі, як от: CLIL та проектно-орієнтованого навчання; використовувати інвестиції у цифрові технології, тобто надати студентам та викладачам розширення доступу до онлайн-платформ та мультимедійних ресурсів. Не варто забувати і про розвиток програм міжнародного обміну, тобто залучати студентів до участі в Erasmus+ та подібних ініціативах. Такі зміни допоможуть підвищити конкурентоспроможність українських університетів у сфері викладання іноземних мов.

Другим критерієм ми обрали форми, методи, засоби, підходи у викладанні іноземних мов в університетах України та країн ЄС. Їх аналіз виявив суттєві відмінності, обумовлені освітніми традиціями, ресурсами та орієнтацією на міжнародні стандарти. В Україні основними формами навчання є: лекції, семінари, практичні заняття, інколи застосовуються самостійна робота та індивідуальні консультації, активно розвивається онлайн-навчання.

Позаяк в країнах ЄС форми навчання варіативні: воркшопи, інтерактивні семінари, дебати, симуляції реальних ситуацій, впроваджено змішані (blended learning) та дистанційні форми навчання, значний акцент на самостійній роботі студентів із доступом до цифрових ресурсів і бібліотек. Наприклад, у Лейденському університеті в Нідерландах широко використовуються форми проблемно-орієнтованого навчання (Problem-Based Learning), де студенти вирішують реальні кейси англійською мовою.

Стосовно методів викладання, то в Україні найпоширенішими є традиційні методи (пояснювально-ілюстративний, граматико-перекладацький). Використання комунікативного методу поступово збільшується, але зберігається орієнтація на граматику та переклад. Іноді впроваджуються інтерактивні методи (діалоги, рольові ігри), однак менш систематично.

В ЗВО країн ЄС надається пріоритет комунікативного підходу, тобто наявний фокус на розвитку мовлення, слухання, читання та письма. Використовуються інтерактивні методи, такі як дебати, рольові ігри, робота в парах і групах. Також поширеними є проектно-орієнтовані методи та CLIL (Content and Language Integrated Learning), які інтегрують мовне навчання з предметними дисциплінами. Наприклад, у Фінляндії, в Університеті Тампере, студенти

розвивають мовні навички через виконання групових проєктів англійською мовою, наприклад, створення презентацій чи організацію заходів.

Стосовно засобів навчання, то в Україні використовуються друковані підручники, навчальні посібники, словники; застосування мультимедійних технологій обмежене через нерівномірний доступ до технічного забезпечення, інтернет-ресурси (Moodle, Duolingo) використовуються переважно для самостійної роботи.

В країнах ЄС досить поширеним є використання цифрових платформ (Canvas, Blackboard), мобільних додатків і онлайн-ресурсів, VR/AR технології для занурення в мовне середовище, більший акцент на автентичних матеріалах: статтях, подкастах, відеолекціях. Наприклад, в Університеті Гейдельберга у Німеччині студенти використовують платформу Moodle для інтерактивних завдань, онлайн-відеоконференцій та завантаження матеріалів.

Стосовно підходів до викладання, то в Україні наявна орієнтація на формальне засвоєння мови: граматики, словниковий запас, локальні підходи, що враховують обмеження середовища, наприклад, недостатню мовну практику поза заняттями.

В країнах ЄС чітко вираженими є інтеграція міждисциплінарного підходу (наприклад, CLIL); студентоцентризований підхід, тобто адаптація занять до потреб студентів; інтеркультурний підхід, тобто викладання через знайомство з культурою інших країн. Наприклад, у Франції впроваджується CLIL у технічних університетах, де англійська використовується як основна мова для викладання фахових предметів. Тобто Університети країн ЄС демонструють гнучкіший, технологічно забезпечений та студентоцентризований підхід до викладання іноземних мов.

В Україні ж викладання поступово адаптується до міжнародних стандартів, але зберігає сильну орієнтацію на традиційні методи. Перспективою для українських університетів є активне впровадження інтерактивних технологій, комунікативного підходу та міждисциплінарного навчання.

Третім критерієм ми визначили інтеграцію технологій. Наприклад, в українських ЗВО наявна поступова цифровізація, активне впровадження онлайн-платформ (Moodle, Zoom). Однак, доступ до технологій може варіювати залежно від регіону. А в університетах країн ЄС ширшим є використання цифрових технологій, інтеграція VR/AR, мобільних додатків і мультимедійних ресурсів.

Четвертим критерієм є мотивація та автономія студентів. В Україні автономія розвивається повільніше, значною мірою через обмежену практику самостійного навчання. А в країнах ЄС наявним є значний акцент на самостійній роботі, доступ до великих бібліотек онлайн-ресурсів і платформ для самонавчання.

П'ятим критерієм є мовне середовище. В Україні обмежена можливість практики через мономовне середовище (у більшості регіонів), а в Європі більше можливостей для міжкультурної комунікації та практики через мультинаціональне середовище.

Шостим критерієм ми виділили професійну підготовку викладачів. В українських ЗВО професійна підготовка зосереджена на теоретичній базі. Курси підвищення кваліфікації проходять не завжди регулярно. А в європейських університетах вираженим є постійний розвиток професійних навичок через курси, міжнародні конференції, обмін досвідом між країнами.

Сьомим критерієм, на нашу думку, є фінансування. В Україні обмежене фінансування освіти впливає на оновлення навчальних матеріалів та впровадження сучасних технологій. В Європі кращі фінансові можливості для підтримки дослідницьких проєктів, закупівлі ресурсів і професійного розвитку.

З метою унаочнення одержаних результатів проведеного компаративного дослідження, слід представити таблицю основних відмінностей щодо особливостей викладання англійської мови в ЗВО України та країнах ЄС у відповідності до запропонованих нами критеріями (див. табл. 1).

Порівняльний аналіз особливостей викладання англійської мови в ЗВО України та країн ЄС підтверджує вибір окреслених нами на початку дослідження критеріїв. До прикладу, що стосується рівня володіння англійською мовою студентами, за даними EF English Proficiency Index 2024 [2], рівень знання англійської в Україні нижчий, ніж у провідних країнах ЄС, таких як Нідерланди, Швеція чи Данія. Стосовно інтеграції технологій, то в Україні близько 60% університетів активно використовують онлайн-курси та платформи для викладання мов, тоді як у ЄС цей показник перевищує 85%. Комунікативна спрямованість засвідчує, що в країнах ЄС 70–80% занять орієнтовані на розвиток говоріння та міжкультурної комунікації, в Україні цей показник складає близько 50%. Участь у міжнародних програмах – в Україні близько 20% студентів беруть участь у програмах обміну (наприклад, Erasmus+), тоді як у країнах ЄС цей показник сягає 40–50%.

Висновки. Компаративний аналіз виявив необхідність адаптації української системи викладання англійської мови до міжнародних стандартів, зокрема через впровадження інтерактивних методів навчання, розвиток мовної автономії студентів та посилення міжкультурного підходу. Разом із тим, обмеження у фінансуванні та мовному середовищі залишаються викликами для України.

Експерти English Proficiency Index рекомендують новітні стратегії, здатні покращити викладання англійської в Україні. Впровадження сучасних методик, що передбачають активну практику

Таблиця 1

Основні відмінності щодо особливостей викладання англійської мови в ЗВО України та країн ЄС

Критерій	Україна	Країни ЄС
1. Фокус викладання	Орієнтація на Державний стандарт освіти, акцент на знання граматики, лексики та перекладу, професійне спрямування (ESP)	Орієнтація на розвиток комунікативної компетентності, відповідно до CEFR, інтеграція міжкультурного підходу
2. Форми навчання	Лекції, семінари, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні консультації, онлайн-навчання (Moodle, Zoom)	Воркшопи, інтерактивні семінари, дебати, симуляції, blended learning, проблемно-орієнтоване навчання (PBL)
Методи викладання	Традиційні методи (граматико-перекладацький, пояснювально-ілюстративний), поступове впровадження комунікативного підходу, часткове використання інтерактивних методів	Пріоритет комунікативного підходу, CLIL, інтерактивні методи (дебати, рольові ігри, групові проекти)
Засоби навчання	Друковані підручники, словники, обмежене використання мультимедійних технологій, доступ до інтернет-ресурсів для самостійної роботи	Широке використання цифрових платформ (Canvas, Blackboard), мобільних додатків, VR/AR, автентичних матеріалів (подкасти, відеолекції)
Підхід до стандартів	Орієнтація на державні стандарти, відповідність кваліфікаційним рівням (бакалавр, магістр), рівні CEFR (A2–B2)	Інтеграція CEFR, міжнародні стандарти, міждисциплінарний підхід
3. Інтеграція технологій	Поступова цифровізація, активне використання онлайн-платформ, залежність від фінансування	Широка інтеграція цифрових ресурсів, VR/AR, мультимедійних засобів
4. Мотивація та автономія студентів	Обмежена автономія, значною мірою через малу практику самостійного навчання	Значний акцент на самостійній роботі, доступ до великих онлайн-ресурсів та платформ
5. Мовне середовище	Обмежена можливість практики через мономовне середовище	Багато можливостей для міжкультурної комунікації, мультинаціональне середовище
6. Професійна підготовка викладачів	Орієнтація на теоретичну підготовку, нерегулярне підвищення кваліфікації	Постійний розвиток професійних навичок через міжнародні конференції, курси, обмін досвідом
7. Фінансування	Обмежені ресурси, вплив на оновлення матеріалів і технологій	Кращі фінансові можливості для підтримки дослідницьких проектів, закупівлі ресурсів, розвитку освітніх технологій

мовлення, розвиток аудіювання, групову роботу, самостійне навчання, залучення носіїв мови та забезпечення регулярного зворотного зв'язку, сприятиме підвищенню рівня володіння мовою серед українців. Завдяки таким змінам акцент зсувається з механічного запам'ятовування на формування реальних комунікативних навичок.

Попри досягнення, рівень володіння англійською в Україні все ще залишається нижчим за середньоєвропейські показники, що обмежує конкурентоспроможність країни в науковій і технологічній сферах.

В той самий час Європейські країни вирізняються високим рівнем децентралізації та значною мовною різноманітністю в освіті. Однак у багатьох системах навчання зберігаються застарілі підходи, зокрема надмірна увага до граматики та повторюваних програм. Відсутність комунікативних методів і практичного застосування знань демотивує студентів, що знижує ефективність навчання англійської мови, незважаючи на значний обсяг виділеного часу. Такі підходи не відповідають сучасним освітнім вимогам і потребують оновлення.

Подальші наукові розвідки будуть спрямовані на поглиблене дослідження методологічних, організаційних та соціокультурних аспектів викладання англійської мови, що сприятиме підвищенню якості мовної освіти в Україні та її гармонізації з європейськими стандартами, як от: дослідження ефективності різних методологічних підходів до викладання англійської мови, зокрема порівняння традиційних та інноваційних методик у контексті глобалізації та цифровізації освіти (вивчення впливу інтерактивних технологій, гейміфікації та штучного інтелекту на процес навчання); дослідження академічної мобільності студентів та викладачів у межах європейських програм обміну, таких як Erasmus+; аналіз бар'єрів, які перешкоджають активнішій участі українських студентів у міжнародних освітніх проектах, а також пошук шляхів їх подолання; вивчення рівня володіння англійською мовою серед студентів різних спеціальностей та розробка ефективних моделей викладання для студентів нелінгвістичних напрямів; дослідження впливу політики багатомовності ЄС на розвиток мовної освіти в Україні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Education First. EF English Proficiency Index 2024. URL: <https://www.ef.com/epi> (дата звернення: 30.03.2025).
2. EF EPI | EF English Proficiency Index | EF Global Site (English). EF Education First | Deutschland. URL: <https://www.ef.com/wwen/epi/> (дата звернення: 30.03.2025).
3. Frumkina A. Readiness of future teachers for integrated teaching of educational subjects in foreign language. *Práxis Educacional*. 2020. Vol. 16, № 38. P. 502.
4. Ivashchuk A., Malyk V., Trubenko I., Varha N., Zhalinska I. Analysis of current trends in teaching English in Ukraine. *Revista on line de Política e Gestão Educacional*. 2023. Vol. 27, № 2. P. 302.
5. Kulichenko A., Polyezhayev Y. Innovative information and communication technologies for ergotherapists applied during English learning in Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2020. Vol. 10, № 2. P. 228-233.
6. Luís A. L., Kornieieva T., Braz R. The importance of English proficiency: the particular case of Ukraine. *Матеріали 17-ї Міжнародної конференції з технологій, освіти та розвитку*. Валенсія, Іспанія, 6–7 березня 2023. URL: <https://doi.org/10.21125/inted.2023.0969> (дата звернення: 30.03.2025).
7. Maiev A., Nasakina S. Foreign language training in higher education institutions: evolution, European trends and current challenges in Ukraine. *Pedagogical sciences reality and perspectives*. 2022. № 35. P. 26–30.
8. Namestyuk S. V. Teaching a Professional Foreign Language to Specialists in Various Industries. *International Journal of Higher Education*. 2020. Vol. 9, № 7. P. 59.
9. Onishchuk I. Characteristics of Foreign Language Education in Foreign Countries and Ways of Applying Foreign Experience in Pedagogical Universities of Ukraine. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12, № 3. P. 44–65.
10. Pennycook A. Language as a local practice. London : Routledge, 2010. 174 с.
11. Poznansky R., Davis D. English Language Proficiency in the Hospitality Industry of Western Ukraine: Pedagogical Challenges and Promises. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2021. Vol. 13, № 1. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.1sup1/401> (дата звернення: 30.03.2025).
12. QS World University Rankings 2024. URL: <https://www.topuniversities.com> (дата звернення: 30.03.2025).
13. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. 1992. URL: <https://rm.coe.int> (дата звернення: 30.03.2025).
14. Європейський Союз. Стратегія ЄС «Мовне різноманіття» від 2003 р. URL: <https://europa.eu> (дата звернення: 30.03.2025).
15. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 30.03.2025).
16. Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» від 4 червня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 30.03.2025).
17. ЮНЕСКО. Рекомендації щодо мовної політики в освіті. URL: <https://www.unesco.org> (дата звернення: 30.03.2025).